

DİL - İLETİŞİM VE TÜRKÇE

YRD. DOÇ. DR. VELİ SAVAŞ YELOK*

İstanbul Türkçesi, bugünkü yazı dilimizin, başka bir ifadeyle edebî dilimizin temelini oluşturan Türkçedir. Nihad Sâmi Banarlı'nın yaptığı şu tarif, İstanbul Türkçesi hakkında yapılabilecek belki de en güzel tariflerden biridir: *"İstanbul Türkçesi de yalnız İstanbul halkı tarafından değil, İmparatorluk coğrafyasının her tarafından gelen Türkler ve Türkleşenler tarafından, Türkçe ve Türkçeleşmiş kelimelerle ve türlü söz ve söyleyiş incelikleriyle işlenerek, dil güzelliği ve dil mûsikîsi bakımından emsâlsiz bir tekâmüle mazhar olmuş bir lisandır."*

Ziya Gökalp, 1923 yılında yayımladığı *Türkçülüğün Esasları* adlı meşhur eserindeki "Dilde Türkçülüğün Prensipleri" bölümünde Türkçe ile ilgili görüşlerini 11 madde hâlinde ifade etmiştir. Bu maddeler arasında İstanbul Türkçesiyle doğrudan ilgili iki husus bulunmaktadır. Bu iki madde şöyledir:

"Millî dili vücuda getirmek için, Osmanlı dilini -hiç yokmuş gibi- bir tarafa atarak halk edebiyatına temel vazifesini gören Türk dilini aynıyle kabul edip, İstanbul halkının ve bilhassa İstanbul hanımlarının konuştukları gibi yazmak.

İstanbul Türkçesinin fonetiği [ses bilgisi], morfolojisi [biçim bilgisi] ve leksiği [söz varlığı], yeni Türkçenin temeli olduğundan, başka Türk lehçelerinden ne kelime, ne sîga [çekim], ne edat, ne de terkip [tamlama] kaideleri alınamaz."

Ziya Gökalp'ın, *"Lisan"* adlı şiirinde Türkçe ile ilgili görüşlerini şiirleştirdiğini görüyoruz. Bu şiirin ilk dörtlüğü şu şekildedir:

* Taşkent Şarkşinaslık Enstitüsü Misafir Öğretim Üyesi.

"Güzel dil Türkçe bize,
Başka dil gece bize.
İstanbul konuşması
En saf, en ince bize."

Bugün kullandığımız Türkçenin temelini oluşturan bu görüşlerinden de hareketle Gökalp'ın, İstanbul Türkçesine ne kadar önem verdiğini görebiliriz. Hatta onun bu görüşlerinden Atatürk'ün de etkilendiğini söylemeliyiz. M. Kemal Atatürk, "Dil İnkılâbı"nı yaparken onun dille ilgili görüşlerinden de istifade etmiştir.

Edebiyatımızın güçlü kalemlerinden ve Yeni Lisan hareketinin öncü isimlerinden biri olan Ömer Seyfeddin'in dil ve Yeni Lisan'la ilgili fikirlerinin temelini İstanbul Türkçesi oluşturur. 11 Nisan 1911'de Genç Kalemler dergisinde yayımladığı Yeni Lisan isimli makalesinden sonra Ömer Seyfeddin, dille ilgili başka yazılar da kaleme alır. Bu yazılardan birinde o, yazı dili olarak halkın, milletin kullandığı dilin esas alınmasını, İstanbul Türkçesinin de bütün Türklüğün edebî dili hâline getirilmesi gerektiğini ifade ederek Gökalp'la aynı görüşte olduğunu ortaya koymuştur.

Yusuf Ziya Öksüz'ün "Türkçenin Sadeleşme Tarihi Genç Kalemler ve Yeni Lisan Hareketi" adlı çalışmasındaki bir tespite göre Ömer Seyfeddin, İstanbul Türkçesinin sınırlarını gayet güzel çizmiştir: "Ne softaların ve ulemânın konuştuğu gibi çok Arapçalı lisân; ne hâlâ divânlardaki eski edebiyat lisânını kullanarak birçok Arapça, Acemce terkipler yapan muharrirlerin husûsî lehçeleri; ne ihtiyar ve muhafazakâr memurların konuştuıkları basmakalıb tâbirli Bâbiâli Lisânı; ne Tanzimat maârifîyle tahsil görmüş kadınların lisânı; ne gayri Türkler (yabancılar)'in konuştuıkları lisân, İstanbul Türkçesi değildir. İstanbul Türkçesi, İstanbul'da yerli Türk hanımlarının konuştuğu tabî ve sade Türkçedir."

İstanbul Türkçesinin önemini bilen İsmail Gaspiralı, Kırım'da 1883 yılında yayımlamaya başladığı "Tercüman" gazetesinde İstanbul Türkçesini kullanmıştır. O, bu şekilde bütün Türklerin birbiriyle rahatça anlaşabileceklerini düşünerek hareket etmişti. Balkanlar'dan Doğu Türkistan'a kadar Türklerin yaşadığı geniş bir coğrafyaya gönderilen bu gazete, İstanbul Türkçesi esas alınarak oluşturulmaya çalışılan ortak Türkçe ülküsüne yönelik gayretlerin mahsulüdür.

Günümüz şair, yazar ve gazetecilerinden Yağmur Atsız, *Ömrümün İlk 65 Yılı* adlı hatıratında bilhassa İstanbul Türkçesinin geniş Türk coğrafyasında milyonlarca Türk'ün ana dili hâline gelmesi gerektiğini şu şekilde ifade eder: "... Adını ne koyarsanız koyun, ben burada Türkçenin yeniden son derece geniş bir coğrafyada ferman-fermâ; İngilizce, İspanyolca, Arabca gibi bir dil olması fırsatını görüyordum. Hep şu misâli veririm: Bugün Yeni Zelanda'nın yâhut Kolombiya'nın en ücrâ taşra kasabalarından birinde adı sanı bilinmez bir adam veyâ kadın oturup iyi, ama sâhiden iyi bir roman yazsa bu metin birkaç ay içinde yüzbinlerce nüsha basılır. Zîrâ dünyâda ufak-tefek lehçe farklarıyla İngilizce yâhut İspanyolca konuşan yüz milyonlarca insan vardır. (...)

Benim amacım, işte Türkçeyi de 'kendiliğinden ve nisbeten kısa sürede' en az 200 milyon kişinin 'ana dili' hâline getirmektir. Ama 'İstanbul Türkçesi'ni!!!"

İstanbul Türkçesinin, milletimiz açısından önemini ifade eden ve sadece bir kısmını yukarıya aldığımız görüş ve düşüncelerden başka, İstanbul Türkçesinin güzelliğinden bahseden şiirler de kaleme alınmıştır. Bu şiirlerden biri, Asaf Hâlet Çelebi'ye aittir. Asaf Hâlet, aşağıya aldığımız şiirinde İstanbul Türkçesinin kendi hayatındaki, dolayısıyla bizim hayatımızdaki yerini ve değerini çok veciz bir şekilde anlatmıştır:

İstanbul'unun Dili

annemin dili

babamın dili

İstanbulumun dili

İstanbulumun dili

İstanbulumun efendisi

hanımefendisi

sokaklarımın bekçisi

yoğurtçusu, balıkçısı

can dilimi konuşanım

canım benim

ninnilerimi bu dil söyledi

masallarımı bu dil

bu dille duydum türkülerimi

bu dille okudum şairlerimi

"zâlim beni söyletme derunumda neler var".

Asaf Hâlet'in yanı sıra Necip Fazıl Kısakürek de İstanbul'u şiirleştirdiği ve âdeta hülâsa ettiği "*Canım İstanbul*" isimli şiirinde,

Gecesi sümbül kokan,

Türkçesi bülbül kokan,

İstanbul,

İstanbul...

diyerek İstanbul Türkçesini bülbül sesine benzetmiş; ondaki ahengi ve ses güzelliğini vurgulamıştır.

Osmanlı İmparatorluğu'nun yaklaşık beş asır boyunca dil, kültür ve sanat merkezliğini yapan İstanbul, bugün de ülkemizin en önemli kültür merkezi olma özelliğini korumaktadır. Böylesine önemli bir kültür ve medeniyet merkezi olan İstanbul'da konuşulan Türkçe, elbette bu özelliklerine bağlı olarak her yönden gelişmiş; diğer Türk ağızlarından farklı bir mevkiye yükselmiştir. Onun bu vasıflarını bilen, duyan ve hisseden pek çok kişi, İstanbul Türkçesinin sadece belli

bir coğrafyanın değil, bütün Türk coğrafyasının müşterek iletişim dili olması gerektiğini dile getirmiştir.

Hem Türkiye Türklüğü hem de bütün Türk dünyası için önemini belirtmeye çalıştığımız İstanbul Türkçesi esasında kurmaya çalıştığımız iletişimi acaba iletişimsizliğe doğru mu götürüyoruz?

İletişimsizliğimize Dair...

“Anlamak beğenmenin başlangıcıdır.”

Spinoza

Sosyal bir varlık olan insan hayatını toplum içinde sürdürür. Bu süreç içerisinde her gün birçok kişiyle karşılaşırız. Karşılaştığımız kişilerin bazıları daha ilk

Osmanlı İmparatorluğu'nun yaklaşık beş asır boyunca dil, kültür ve sanat merkezliğini yapan İstanbul, bugün de ülkemizin en önemli kültür merkezi olma özelliğini korumaktadır.

bakışta çok cana yakın görünür ve onlardan hoşlanmaz. Bazılarına ise içimiz ısınmaz; onlardan da hoşlanmaz hatta nefret bile edebiliriz. Buna karşın kimileri bizi eleştirip kınayan sözler söyleseler de biz bu durumdan rahatsızlık duymazken, kimileri de konuşmaya başlar başlamaz bizde olumsuz bir tavır ortaya çıkarır. Somut olarak görülemeyen duygu, düşünce, tutum, inanç gibi soyut kavramların neredeyse tamamını insanların davranışlarında gözlemlemek hatta yakalamak mümkündür. Her insan jest ve mimiklerle düşüncelerini ve hissettiklerini açığa vururken, söylediklerinden çok farklı şeyler hissettiğini ve istediğini de farkında olmadan açığa çıkarır.

Bir süreç olan ve anlamları bireyler arasında ortak kılma işlemi olarak da değerlendirilen iletişimin *verici, mesaj, kanal ve alıcıdan* oluşan dört ana unsuru vardır. Bu unsurlardan birinin gereken biçimde dikkate alınmaması iletişimin sağlıklı ve verimsiz olmasına, yani gerçekleşmemesine yol açmaktadır. Ayrıca ortak anlamalara ulaşabilmek için iletişimin çift yönlü olması gereklidir. Verici mesajını alıcıya ulaştırdığı zaman onun tepkisini bilmek ister. İletişimin sağlıklı olup olmadığı ancak “alıcıdan vericiye doğru akım”dan anlaşılmaktadır. Öyleyse iletişimde “karşılıklı olma” söz konusudur.

İnsanlar arası iletişim; kişilerin birbirlerine bilinçli veya bilinçsiz olarak iletmek istedikleri duygu ve düşüncelerini aktardıkları bir süreçtir. Bu süreçte birey doğal olarak içinde bulunduğu dış dünyanın değerlerini kendi iç dünyasının birikimlerinden hareket ederek anlamlandırır. Böylece iletişim için hazır hâle gelen birey, anlamlandırdığı bu değerlerin yardımıyla aldığı mesajları kendi düşünce sisteminde bir yere oturtacak, bunlardan elde ettikleriyle de kendi hayatına yön verecektir.

Etkileşimin olduğu her yerde iletişim, iletişimin olduğu her yerde de etkileşim vardır. Kişiler anlaşılmaq için anlatma eylemini gerçekleştirirler. İnsanlar duygu, düşünce veya bilgilerini çoğunlukla konuşarak veya yazarak başkalarına aktarırlar. Konuşan veya yazan tarafın karşısında da dinleyen veya okuyan taraf vardır. İletişimi kuran ve başlatan kişi kendisini, duygu ve düşünce dünyasını, ilişkilerini, ilişkilerinin kendisindeki karşılıklarını açıklamak ve karşısındakine ulaştırmak ister. Kişiler bunları anlaşılmaq için aktarır.

İletişim sürecinde vericinin alıcıya iletmeye çalıştığı mesajı, bu mesajla anlatılmaya çalışılanı anlamak; vericinin gerçek niyetini ve bunu ortaya çıkaran hususları kavramaktır. Dolayısıyla alıcının, vericinin aktarmaya çalıştığı mesajın eksiksiz olarak anlaması, söz konusu durumu onun açısından görmesi demektir. İletişimin bu şekilde gerçekleşmesi için alıcının; doğruluğu konusunda tereddüt ettiği, gerçeklerle bağdaştıramadığı ve anlayamadığı konularda vericiye sorular sorması gerekir. Bunun yapılmasıyla alıcı, muhatabının mesajını aktarmasında bir taraftan onun işini kolaylaştıracak, diğer taraftan da kendisinin anlamayla ilgili sorunlarını ortadan kaldıracaktır. Böyle bir tutum alıcının, vericiye, kendisini gereken dikkatle dinlediği, karşısındakinin onu anlama gayreti içerisinde olduğu mesajını da verecektir. Bir iletişim sürecinde soru sorulmaması hâlinde, mesajın aktarılmış olması şüphelidir. Çünkü bu durumda alınan mesajlar vericinin aktardıkları değil, alıcının kendi yorumuyla anladıklarıdır.

Anlamanın veya anlaşılmanın tam anlamıyla gerçekleşmesini sağlamak için, kişinin kendi dilinin inceliklerini çok iyi bilmesi gerekir. Temel dil becerilerinden birinde veya birkaçında eksiklik varsa, iletişimin sağlıklı bir şekilde gerçekleştirilmesi engellenmiş olur. Mesaj gönderen kişinin dil becerilerindeki yetersizlikleri mesaja yansıtacağından anlatılmak istenenler anlatılamayacaktır. Aynı durum karşı taraf olarak tarif edilen alıcıda da varsa; mesajı gönderen mesajını ne kadar doğru ve anlaşılabilir gönderirse göndersin, alıcı bunu kendi bilgi birikimi çerçevesinde algılayabilecektir.

İçinde bulunduğumuz bilgi ve iletişim çağında dünyada her gün milyonlarca yeni bilgi üretilmektedir. Üretilen bu bilgilerle birlikte iletişim galesiyle ortaya konulanlar çeşitli araçlar vasıtasıyla (TV, radyo, gazete, dergi, İnternet vs.) dünyayı serbestçe dolaşmaktadır. Durumun böyle olması iki temel problemin or-

Bu çerçevede içeriğinde sunucu, haber metni yazarı yahut yazar adaylarının dili kullarımlarına bakıldığında kelimeleri yanlış yer ve anlamda kullanma, kelimeleri yanlış biçimde kullanma, yabancı kelimelere özenme, ek fazlalığı, müstehcen ve kaba sözlerin kullanılması gibi hususlar dikkat çekmektedir.

taya çıkmasına yol açmaktadır: Birincisi televizyonlarda, radyolarda, gazetelerde ve İnternette dolaşan milyonlarca iletişimin ürünü olan iletilerden/bilgilerden hangisi, ne kadar ve nasıl alınmalıdır? İkincisi ise, bu süreçle birlikte bir bilgi kirlenmesi ile karşı karşıya kalınmasıdır. Ortaya çıkan bu bilgi kirlenmesi, bizim için gerekli olan bilgileri seçebilme zorluğu yaratmaktadır. Öyle ki bilgiyi yayan bazı kurumlar bilgiyi bozarak yayabilmektedir. Aslında bu iki sorun kadar önemli olan bir diğeri ise; daha ziyade televizyon, radyo, gazete ve dergilerde bizimle iletişim sürecine giren kişi ya da kişilerin dili ne kadar bildikleri ve bize aktardıklarını ne denli doğru aktardıklarıdır. Bu çerçeve içerisinde sunucu, haber metni yazarı yahut yazar adaylarının dili kullanımlarına bakıldığında *kelimeleri yanlış yer ve anlamda kullanma, kelimeleri yanlış biçimde kullanma, yabancı kelimelere özenme, ek fazlalığı, müstehcen ve kaba sözlerin kullanılması* gibi hususlar dikkat çekmektedir.

Bir dilin sözcükleri bazen çok ince anlam ve kullanım farklarıyla birbirlerinden ayrılırlar. Esasında bu durum dile de zenginlik kazandırır. Çoğu zaman da anlamlarının aynı olduğunu zannettiğimiz kelimelerin çok defa kullanım yerleri, buna bağlı olarak da anlamları farklı olabilir. Söz gelişi *baş-kafa-kelle* aynı anlamda görünürler; ama aynı yerlerde, birbirlerinin yerine kullanılmaları uygun değildir. İnsanın *başı ağrır*, fakat *kafası kızar*; tepesi atar lakin *kelle* ise sadece işkembe-cide bulunur. Bunun içindir ki sözcüklerin çalarlarına (nüanslarına) çok iyi dikkat etmek, her kelimeyi yerli yerinde kullanmaya özen göstermek gerekir.

Bir kavram alanı içinde kelimelerin çeşitli biçimleri bulunabilir. Tabii ki bunların içinden yaygın biçimi seçip kullanmak önemlidir. Çok defa yaygın biçim hatırlanamadığı, bazen de bilin(e)mediği için zaman zaman toplumca yadırganan (aslında yadırganması gereken!) şekillerin kullanıldığına tanık oluruz. Konuşmacıların bazen dilde olmayan yeni biçimler uydurdıkları da görülür. Bazen de doğru ek yerine yanlış bir ekin kullanılması yadırgatıcı olmaktadır.

Belirli ölçüler çerçevesinde hemen hemen her dil, başka dillerden kelime alır. Bir dilin tarihsel süreçte nelerden geçtiğini öğrenmekte yabancı dillerden alınan bu sözcükler dil bilimcilere yol bile gösterir. Bunun içindir ki alıntı sözcükler bir dilin çeşitli tabakalarının ortaya konulmasına yardımcı olur. Şüphesiz ki bu alıntıların belirli bir ölçü içinde kalması, zaman içinde bu alıntıların dilin kendi öz unsurları hâline gelmesi gerekir. Böyle olduğu takdirde bu tür sözcükler, söz konusu olan dil için de bir zenginliktir. Bir ifadenin anlaşılır hâle gelmesi, sözcüklerin dilin mantığı içerisinde bir araya getirilmesiyle mümkündür.

“3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun”un “Yayın İlkeleri” başlıklı 4. maddesinde belirtildiği üzere radyo ve televizyon yayınları; (...) “b) Toplumun millî ve manevi değerlerine, (...) d) Genel ahlak, toplum huzuru ve Türk aile yapısına, (...) h) Türk millî eğitiminin genel amaçlarına, temel ilkelerine ve millî kültürün geliştirilmesi ilkesine, (...) m) Çocukların ve gençlerin fiziksel, zihinsel, ruhsal ve ahlaki gelişimini olumsuz yönde

etkileyebilecek yayın yapılmaması esasına” uygun olmak zorundadır. Bu ilkelere göre radyo ve televizyonlarda müstehcen sözlerle bir kısım kaba sözlerin yer almaması gerekir. Bazı kaba sözlerle argoların film, dizi, skeç gibi programlarda yer alması tabiidir. Ancak terbiye kurallarını aşan bu tür anlatımlarla espri yapmak, insanları eğlendirmek radyo ve televizyon programlarında maalesef yaygınlaşmıştır. Bazı yerli dizi ve filmler bu tür sözlerle doludur. Edep dışı sözlerden başka elle kolla yapılan işaretler de özellikle yetişme çağındaki çocukları etkilemektedir. Bu yanlışlara *la havle çekmek* yerine gücümüzün yettiğince onları düzeltmeye çalışmak gerekir. Yeri geldiğinde bazı programların ve dizilerin tekrar tekrar yayınlanması için ilgili yayın kuruluşunun telefonlarının kilitlenmesini sağlayan Türk izleyicisi, dilinin kullanımı konusunda da benzer tepkiyi göstermelidir. Bu yapılmadığı zaman, dili kullanırken gereken hassasiyeti göstermeyen bir sunucunun sinirlenip söylediği “Ben böyle diyeceğim var mı diyeceğiniz?” ifadelerini pervasızca söyleyebilenlerin sayısı daha da artacaktır.

İletişimin gerçekleştirilmesini sağlayan en gelişmiş sistem olan dili kullanırken bilimselliği, akılcılığı, gerçekçiliği, milliliği, uygarlığı ve çağdaşlığı içinde barındıran bir Türkçecilikten yana olmak gerekir.

İletişimin gerçekleştirilmesini sağlayan en gelişmiş sistem olan dili kullanırken bilimselliği, akılcılığı, gerçekçiliği, milliliği, uygarlığı ve çağdaşlığı içinde barındıran bir Türkçecilikten yana olmak gerekir. Böyle bir tavırla tarihten gelen mirası reddetmeden, Türkçeleşmiş ve dilimize mal olmuş sözcükleri bırakmadan, Türkçenin öz evladı kelimeleri inkar etmeden dile sahip çıkmak gerekir. Bunun yanı sıra “Yaşayan Türkçe” diye kırk dereden su getirmek yerine Türkçenin zenginliklerinin keşfine çıkıp onun söz varlığını tespit etmeye, geçmişin karanlıklarında terk edilmiş zenginliklerini çıkarmaya gayret edilmelidir.

Nihad Sâmi Banarlı'nın ifadesiyle dilin, *böylesine tılsımlı vâsıtı olduğunu bilmek ve bütün bunları, bilerek, severek yapmak... Burada cesaretle söyleyebilirim ki yeryüzünde nice insan, böyle büyük bir sanatın, böyle*

şerefli bir hizmetin vazifelisi olduğunu düşünmemiştir. Çünkü bilindiği ve zannedildiği gibi, bu güzel hizmet, yalnız dil ve edebiyat hocalarının vazifesi değildir. Muallimler, hangi dersin hocası olurlarsa olsunlar, Türk çocuklarına her şeyden çok Türkçeyi öğretecek, onlara, anadillerinin ses ve söz güzelliklerinden, ifade ve mânâ zenginliklerinden güfteler ve besteler vereceklerdir. Öğretmen değil de anne ve baba iseniz, abla ve ağabey iseniz, bu sizin daha sevgili vazifenizdir. Yavrularınıza, sözlerini halk dehâsının yarattığı ve bestesi yine halk sanatından yükselen ninni'ler söylemekten başlayarak, öğreteceğiniz en güzel şey, Türkçedir. ... Çünkü diller, milletlerin en azîz, en tılsımlı, en kıymetli ser-vetleridir. Çünkü dillerin bir ses güzelliği ile dalgalanıp bir duyurma, anlatma ve inan-

dirma gücüne ulaşmaları, kısa zamanda olmamıştır. ... Mermere can veren heykeltıraş gibi, kelimelere ses ve hayat veren söz sanatkârının da bu başarısı, söze mûsıkî'nin doyurucu kudretini katabildiği ölçüde derin ve ölümsüzdür. Bu bakımdan, büyük ses şâiri Bâkî'nin "Âvâzeyî bu âleme Dâvûd gibi sal / Bakî kalan bu kubbede bir hoş sadâ imiş." mısralarında, yalnız şiir anlayışı bakımından değil, dil anlayışı bakımından da varılmış derin hakikat vardır.¹

"Dil, Adamı Beyan Eder"

Elbisenin görünür bir yerinde küçücük bir lekeyi fark eden birisi, o lekeyi oradan temizlemediği sürece rahat edemez. Kıyafetini oluşturan parçalar arasındaki uyumsuzluğa tahammül edemeyenler kadar, dağınık bir saçla el içine çıkmayı ayıp sayanlar da çoktur. Buna karşın konuştuğu dilinin, kurallarına gereken titizliği gösterenlerin, öz dilinin ifade güzelliklerine sahip çıkanların sayısı ne kadardır acaba?

Yönetimindeki kitleleri peşinden sürükleyen güçlü yöneticilerin, konuşma ve yazma sanatının etken olduğu mesleklerde doruklara ulaşmış kişilerin, dili hep iyi kullandıkları görülmüştür.

Bilgi ve düşüncelerin kusursuz aktarımıyla insanları birbirine yakınlaştıran, birbiriyle kaynaştıran, toplumların oluşmasında temel etken olan, toplumları ayakta tutan; ülkelerin kalkınmasını, devamlılığını, kültür ve uygarlıkların varlığının sürekliliğini sağlayan temel ögenin dil olduğu herkesin kabul ettiği bir gerçektir.

Dilin yanlış kullanımı savaş nedeni olmuş, dilin iyi kullanımıyla barış sağlanmış; beyinler, yürekler, gönüller, hatta zaman zaman ülkeler dille fethedilmiştir. Yönetimindeki kitleleri peşinden sürükleyen güçlü yöneticilerin, konuşma ve yazma sanatının etken olduğu mesleklerde doruklara ulaşmış kişilerin, dili hep iyi kullandıkları görülmüştür.

Dünyanın en eski, dolayısıyla da en köklü dillerinden biri olan Türkçe, yüzyıllar içinde büyük bir milletin oluşumunda ve bu milletin bireylerince kurulan büyük devletlerin yönetiminde ana dili, konuşma dili, yazı dili, bilim dili, eğitim dili ya da resmî dil olarak yerini almış, binlerce kalıcı eserin yaratılmasını sağlamıştır. Bunun içindir ki dilin ancak onu kullananlar tarafından geliştirilip yaşatıldığı bilinir. Dili kullanmak ise onunla asgarî düzeyde iletişim sağlamaktan öte anlamlar içerir. İnsan ana dilini kullanırken ataları da tarihi de edebiyatı da kısaca kültürü de konuşur.

Gerek yazılı gerekse sözlü anlatımda bir toplumu oluşturan bireylerin sağlam bir dil kullanımına sahip olmaları gerekir. Çünkü kendi iç dünyasını başkalarına tercüme edecek olan ve başkalarının da kendisine aktarmaya çalıştığı

duyguların, düşüncelerin muhatabı olan birey, kendisine iletmeye çalışılanları eksiksiz anlamak zorundadır.

Günlük ilişkilerimizde duygu, düşünce, hayal, istek ve olayların bir konu etrafında belli bir düzen içerisinde ifade edilmesinde yazılı anlatımdan daha çok sözlü anlatıma başvururuz. Türkçe düşünmek kadar ifade etmenin de bir sorun hâline geldiği günümüzde, Türkçenin bütün ifade zenginliklerinin yazıyla olduğu kadar sözlü olarak da aktarılmasında sorunlarla karşı karşıya kalınabilmektedir.

İnsanın aklını diliyle kullanma sanatı olarak tarif edilen konuşma; *bir insanın başka bir insan ya da topluluğa bilgi, görgü, duygu, düşünce, olay, gezi, gözlem, izlenim, dilek, öneri, deney ve hayallerini sözle anlatması* olarak tanımlanır ve sözle gerçekleştirilen etkili bir iletişim aracıdır.

Konuşmada, sürekli bir düşünce alışverişi söz konusudur. Çünkü bu, konuşanlar arasında karşılıklı olarak gidip gelen ve konuşmacıları birbirine verecekleri mesajlar çerçevesinde düşünmeye iten bir eylemdir. Bunun içindir ki ünlü düşünür Aristo, *“Konuşma sanatını bilen adam, düşündüklerinin hepsini söylemez, fakat söylediklerini düşünür de söyler.”* diyerek konuşmanın düşünce üzerindeki tesirini vurgulamıştır.

Basit bir konuşma modeli gelişirken ya da konuşmacılar arasında bildiri ve anlam alışverişi olurken her iki taraf da düşündüklerini birbirlerine en güzel en etkili bir biçimde en kolay şifrelerle aktarmaya ve en yakın kanalları seçmeye gayret gösterir. Bunu yaparken de sürekli olarak karşılıklı besleyici tepkileri kontrol ederler. Bu kontrol ya da otokontrol, genellikle bilinçsiz veya yarı bilinçli, fakat kendiliğinden otomatik olarak işlemektedir. Basit bir konuşmayı etkili ve güzel bir konuşmaya yani bir sanata dönüştürmek ise ancak bu kontrolü tam bilinçli hâle getirmekle sağlanabilir.

Konuşmanın insanın meslek hayatındaki başarısı ve toplum içindeki yerinin belirlenmesindeki rolü bilinen bir gerçektir. Konuşmasını hatasız yapan avukat iyi avukat, konuşmasında kusura yer vermeyen öğretim elemanı ya da öğretmen iyi öğretici, mesleki becerilerinin yanı sıra hastasıyla konuşarak iletişim içinde olan doktor iyi doktor, hemşire iyi hemşire, teknik bilgisiyle birlikte konuşmalarında başarılı olan mühendis iyi mühendis, müşterisiyle güzel konuşması sayesinde iyi iletişim kurabilen satış elemanı ba-

İnsanın aklını diliyle kullanma sanatı olarak tarif edilen konuşma; bir insanın başka bir insan ya da topluluğa bilgi, görgü, duygu, düşünce, olay, gezi, gözlem, izlenim, dilek, öneri, deney ve hayallerini sözle anlatması olarak tanımlanır ve sözle gerçekleştirilen etkili bir iletişim aracıdır.

şarılı eleman, ticaret adamı başarılı tüccar, konuşmasını bilen öğrenci iyi ve başarılı öğrenci, yerinde ve güzel konuşan vatandaş da daha çok kabul gören vatandaş olarak toplum içindeki yerini almaktadır. Bunun içindir ki “*Konuş, kim olduğunuzu söyleyeyim.*” diyen Sokrates ne kadar haklıdır.

Konuşmanın iyi ve güzel işler, mesleki başarılar, dost kazanma, toplumda iyi bir yer edinme gibi amaçlar doğrultusunda kullanıldığı görülmektedir. Aşkın, sevginin, dostluğun, dürüstlüğün, iyiliğin, güzelliğin, barışın, özgürlüğün, savaşın, kinin, nefretin, kötülüğün, düşmanlığın, kısacası kişilikleri, davranışları etkisi altına alan, ilişkileri ve yaşamı yöneten birçok temel duygu ve kavramın bu mucedede düğümlendiği belirtilmektedir. Bu nedenledir ki anlatmanın, anlatmanın, anlaşılmanın temelinde konuşmanın yer aldığı bilinen bir gerçektir. Konuşma becerisinin günlük hayattaki yeri ve öneminin büyüklüğü de bilinen ve kabul edilen gerçeklerdendir. Evde, okulda, iş yerinde, radyoda, televizyonda, sokakta veya bir toplantıda konuşurken, zaman zaman hoş gitmeyen, ölçsüz, zamansız, yersiz, alaycı, soğuk konuşmaların konuşan kişiyi zor durumda bıraktığı ve genellikle de isteğinin gerçekleşmesine engel olduğu görülmektedir.

Sözlü anlatımın eksiksiz bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için kişinin kendisi açısından söylenişi en uygun olan kelimeleri tercih etmesi, seslerde vurgu ve tonlamaya özen göstermesi gerekir. Bunun yanı sıra başarılı bir konuşma için jest ve mimiklerden de yararlanılmalıdır.

İyi, doğru, anlaşılır, güzel bir konuşmanın gerçekleştirilebilmesi için sözcüklerin doğru telaffuz edilmesi gerekmektedir. Bu ise sesin doğru ve etkin biçimde kullanımını, yani diksiyonun önemini ortaya koymaktadır. Diksiyon, esas olarak sesi kullanarak söz söyleme sanatıdır. Bununla ses-söz birliğini, bütünlüğünü kuran birey, sesi yapılandırır ve sese anlam kazandırır. Konuşmacının, konuşmasının başarılı olabilmesi için konuşacağı dilin ses yapısını, hangi sözcüğün hangi telaffuzla hangi anlama gelebileceğini iyi bilmesi, kısacası konuşmasını yapacağı dili iyi bilmesi, bunun yanı sıra o dili sevmesi, o dili konuşmaktan zevk alması gerekmektedir. Konuşmasının doğru, iyi, güzel, anlaşılır, hatta mükemmel olmasını isteyen bir kişinin, çalışma alanı ne olursa olsun, öncelikli olarak Türkçeyi sevmesi gerekmektedir. O, Yahya Kemal Beyatlı'nın dediği gibi Türkçeyi *anne sütü* gibi ağızda hissedebilmelidir. Diksiyon, bir bakıma, sözcüklerin söyleniş biçimleriyle anlam, bilgi ve duygu yüklerinin doğru anlaşılması ve bu değerlerin cümle içinde ölçülü olarak dağıtılması işidir.

Konuşmada, söylenecek sözlerin ritmini, anlam bütünlüğünü, dil yapısını, sözcükleri bozmadan rahatça söylemek gerekir. Bu da her soluk duraklamasında, anlam bütünlüğü olan sözlerin açık ve seçik olarak söylenmesi demektir. Cümleler ve sözcükler, anlamı bozarak akışı kesecek biçimde orta yerlerinden asla kırılmamalıdır. Konuşmalarda söz ve ses akışına dikkat edilmelidir; çünkü sözler seslerle anlamlandırılmalıdır. Aksi durumda konuşmanın görevini tam olarak yerine getirdiği düşünülmemektedir. Konuşmaya iyi bir üslup kazandırılmalı-

dır. Üslup, konuşmada, konuşmacının kendine özgü bir anlatım biçimidir. Konuşmalarda yalın, süslü ya da karma biçiminde çeşitlenmiş olarak görülebilen üslup, her konuşmacının kendine özgü konuşma durumuna ve becerilerine göre de özellikler kazanmaktadır. Üslup bir bakıma konuşmacının kendi kişiliğini konuşmasına katması şeklinde de yorumlanabilir. F. Gemuhluoğlu'nun deyişiyle *konuşma su gibi berrak, ana sütü gibi ak ve helal bir Türkçeyle yapılmalıdır*.

Sözlüklerde kullanılan ortak dilden ayrı olarak aynı meslek ya da topluluktaki insanların kullandığı özel dil ya da sözcük dağarcığı; serserilerin, külhanbeylerin kullandığı söz ya da deyim ifadeleriyle açıklanan argo söz kullanımı, yalnız konuşma eğitimi yoksulu olan kişilerin değil, kimi üniversite öğrencisi ve üniversite mezunu kişilerin konuşmalarında da görülmektedir. Bu tür konuşmalara toplumda külhanbeyi ağzı denilmektedir. Bu bir konuşma yanlıştır. Argo, yalnız dilin ve konuşmanın güzelliğini bozmakla kalmaz, konuşmacılar arasında kırgınlık ve dargınlıklara da yol açabilir. Bu bakımdan konuşmalarda argodan kesinlikle kaçınmak gerekmektedir. Günümüzde, kimi tiyatro oyuncusu, komedyen, şovmen, radyo programcısı, sunucu, sanatçı vb. kişiler tarafından bölgesel konuşma kursurlarından ve argodan hareketle birtakım sanat eseri ya da sanatsal çalışma adı altında çoğu görsel, konuşma biçimleri sergilenmektedir ki bu hem konuşma sanatı hem de Türkçe açısından olumsuz bir davranıştır. Çünkü, bu kişilerin eylemlerini yaparken ve davranışlarını sergilerken yaptığı konuşma hataları, özellikle çocuklar ve gençler tarafından örnek alınmakta, toplumda dönüşü zor olan konuşma yanlışlarının yerleşmesine neden olmaktadır.

Her dilin sözcüklerinin kendine özgü söylenişi vardır. Doğal olarak bir dilin sözcükleri kendi kaynağında söz ve ses birliği hâlinde doğar. Toplum, zamanla bu köklere bağlı birçok sözcükler üretir ve onları kendi millî özellikleriyle geliştirir. Bir dil böylece, onu konuşan milletin soy, tarih, coğrafya, kültür ve sanat değerlerinin etkisiyle oluşur; kendi öz sözcüklerini ve kültür alış verişi sonucu başkalarından aldığı sözcükleri kendi kişiliğine uygun hâle getirir. Bu nedenle toplumlar, sözcükleri ve dillerini kendi söz ve ses yeteneklerine göre kalıplandırmışlardır.

Türkler de yüzyıllar boyunca çeşitli vesilelerle kimi toplumlarla ilişkiler kurmuş, kültürel alış- verişler sonunda başka dillerden aldığı sözcükleri kendi kimlik ve kişiliğinde eriterek, onlara yeni sesler ve sözler katmış ve onlara kabuller dünyasında yer vererek sözlü ve yazılı anlatımında kullanmış, onları kültürünün bir parçası hâline getirmiştir. Ancak konuşmalarda ihmal edilen bir başka husus da mimiktir. Mimiği heyecanların, ihtirasların, yüzün hatta fikirlerin dilini olarak tavsif eden İ. H. Baltacıoğlu *Mimikte Türk'e Doğru* adlı yazısında şöyle diyor: Millî şahsiyetin teşekkülünde en önemli olan yapıcılar en çok göze çarpanlar, en çok dile gelenler değil, en gizli kalanlar, en az söylenenlerdir. Mimik de onlardan biridir. Yeryüzünde ne kadar millet çeşidi varsa, o kadar da mimik vardır. Millî mimik ananesini kaybeden bir milletin kendini kaybetmesinden korkulur. Mimik

nedir? İnsanın iç oluşlarını anlatmak için kullandığı vasıta, yalnız yazı ile dilden ibaret değildir. Daha başka vasıtalar da vardır. Bunlardan biri de mimiktir. Söz ve yazı ancak fikirlerin dili olduğu hâlde mimik daha çok heyecanların ve ihtirasların, biraz da fikirlerin dilidir. İnsanın heyecanlarını, ihtiraslarını ve fikirlerini, suratının, vücudunun hareketleri ve pozlarıyla anlatmalarına “mimik” diyoruz.

Mimik de dildir, yazı dili gibi bir şeydir. Aynı milletten olanlar aynı heyecan ve ihtirasları anlatmak için, genel olarak birbirine benzeyen pozları alırlar ve benzer mimikleri yaparlar. Öyle ise mimik son derece millî bir kurumdur. İlkel cemiyet adamlarının heyecan ve ihtiras hâlinde söylemekten çok kıvılcıkadıkları ve yine ileri cemiyet adamlarının büyük heyecan ve ihtiras anlarında iç oluşlarını daha çok ses ve mimikle anlattıkları göz önünde tutulacak olursa, ses gibi mimiğin de sözden daha temelli ve eski bir deyim ve anlatım vasıtası olduğuna hükmetmek gerekecektir. Bu iddianın bir delili de şudur: İctimai sebeplerle öz milliyetini değiştirip yabancı bir milliyetle özleşen ailelerin çocuklarına ve çocuklarının çocuklarına dikkat ettiğiniz zaman görülecektir ki bu çocuklar yeni aile dilini öz millettaşları kadar güzel konuşabildikleri hâlde, onların mimikleri, eski aile milliyetinin karakterini taşımaktadır. Demek ki mimik, yani iç oluş dili, milliyetin en dayanıklı unsurlarından biridir. Cemiyet hayatında mimik üç yerde şuurlu ve örgün hâlde kullanılır: *söz söylerken, inşaat ederken ve hatiplikte, aktörlük ederken*. Bu üç yerde mimiğin millî kalması milliyetin sağlığı için gerektir. Aktör ve hatipler Türk mimiğini tanıma noktasında eksik görünmektedir. Bunların bir kısmı muhtemelen millî mimiği aşağı görmek hastalığına tutulmuş olduklarından yabancı mimikleri taklit etmek, Frenk, Alman, İngiliz, Amerikalı gibi kıvılcamak sevdasına düşmüşlerdir!

Düşünürler, insanı hayvan ve diğer canlılardan ayıran en önemli özelliğin akıl ve düşünce gücü olduğunu belirtmektedir. Fakat akıl, ürettiği düşünceleri dışa vuramaz, karşısındakine iletmez, başkalarına ulaştıramaz ve sessiz kalırsa görevini yerine getirmemiş olur. Görev yapamayan akıl paslanır, kendisini geliştiremez, dolayısıyla düşünce üretmez. Düşünce üretmeyen aklın ise varlığı tartışılır, hatta yok sayılır. İşte aklın ürettiği düşünceyi ânında başkalarına ulaştırır, o düşünceyi diğer insanların ve toplum bireylerinin kullandığı değerli bir mücevhere dönüştürerek aklın yeni düşünceler üretmesini sağlayan temel etken konuşmadır. İnsanın varlığının ve yaratıcılığının en sağlam kanıtlarından biri olan konuşma (kelam) için bir bilge de şöyle demiş:

“Kelâmından olur malûm kişinin kendi miktarı.”

Günümüzdeki Türkçe...

En önemli görevi düşünme aracı olan dil, çıkarımlar yapmaya yardımcı olması, kavramlar ve önermeler arasında münasebet kurabilmeyi sağlaması yönünden müstesna bir yere ve değere sahiptir. Bunların yapılabilmesi ise derin ve yaratıcı düşünceler üretilmesi, bilhassa da kullanıcılarının soyut kavramları

özümsemesiyle gerçekleşecektir. W. Von Humboldt, *“Düşünceyi yaratan ve ileri götüren dildir ve dilin engellendiği yerde, düşünce de engellenmiş olur. (...) Ancak dilini oluşturan, yücelten bir millet gerçek bir düşünce etkinliği gösterebilir.”* der. Bu sebeplerdir ki dili ilkel kalmış bir millet, kültür yaşamında da ilerleme gösteremez. Doğan Aksan bu aşamadan geçmiş olan Türkçeyi *“Bu benim ana dilim bir denizdir; derinliğiyle, gözün erişemeyeceği genişliğiyle, sınırsız gücü, güzellikle-riyle...”* diyerek tanımlar.

Her hâliyle günlük hayatımızın içinde olan, soluduğumuz hava gibi varlığını bize hissettiren dil üzerinde düşünülmesi gerekir. Ona hâkim olmak, düşüncele-rimizin anlaşılmasının yegâne yoludur. Böyle yapıldığı takdirde, yani dil üzerine düşünüp onu bir düşünce odağı olarak kabul ettiğimizde düşünce hayatımız da zenginleşecektir.

Bir filozofun da dediği gibi düşüncenin evi olan dil; binlerce yıllık bir süreçte insan zekâsının sözcük-ler, deyimler, ifade kalıpları ve atasözlerindeki biriki-miyle bu vasfı kazanmıştır. Bir taraftan bilgilerimizi muhafaza etmek için kullandığımız, diğer taraftan da bunları başkalarına aktarırken başvurduğumuz araç olan dil, aynı zamanda düşüncelerimizi geliştirmemiz de yardımcıdır.

Sahip olduğumuz söz varlığımızın zenginliği, doğrudan doğruya düşünce dünyamızın zenginliği-nin göstergesidir. Çünkü yapısı itibarıyla insan, nes-neler aracılığıyla değil; sözcükler vasıtasıyla düşünür. Düşüncelerin ifadesinde dile, bunların kurgulanmasında ise dilin yanı sıra mantığa ihtiyaç vardır. Yalnız başına soyut bir sistem olan dil, birey-sel kullanım olarak tarif edilebileceğimiz söz ve yazı ile somut bir hâle getirilir.

Türkçenin kullanımı konusunda günümüzde görülen aşırı alçak gönüllülük, giderek *“kendini aş-ğılama”* duygusuna dönüşmektedir. Bu durum, muhtemelen duygu ve düşüncelerin ifade edilme-sinde Türkçenin eksikleri olduğu düşüncesinden kaynaklanmaktadır.

Çok da eski sayılamayacak bir tarihte, başlangıçta müzik kanallarında prog-ram sunanların bir taraftan kırık dökük bir yabancı dille konuşmaları, bunun de-vamında da kendi diline ait olan kelimeleri yabancı dilin söyleyiş kurallarına uygun olarak telaffuz etme gayreti melez bir dilin doğumunun habercisini andı-rıyordu. Zamanla bu durum, başka dillere ait olan ifade kalıplarının Türkçeleşti-rilerek kullanılmaya başlanmasıyla birlikte, garip karşılanması gerektiği hâlde, benimsenir duruma gelmektedir.

Siyasete, sanata ve okumaya ilgi duymayan, gün boyu müzik ka-nallarını seyre-denlerin buradaki sunucuları bile geride bırakan konuşma tarzla-rına ve kullandık-ları dile giderek alıştık, daha sonra da muhtemelen benimsedik.

Siyasete, sanata ve okumaya ilgi duymayan, gün boyu müzik kanallarını seyredenlerin buradaki sunucuları bile geride bırakan konuşma tarzlarına ve kullandıkları dile giderek alıştık, daha sonra da muhtemelen benimsedik. Böylece yabancı bir dille Türkçeye zorla yaptırılan bir izdivacın erken doğmuş bebeğini² andıran melez bir dil yarattık. İletişimini bu dille kurmaya çalışan ve dilini gerektiği şekilde kullanma endişesi olmayanları (hatta taşımayanları), Genel Ağ (İnternet) yazışmaları ve pop kültürü yönlendirir hâle geldi. Pop çağında yaşamaları hasebiyle okumaktan, sanattan uzaklaşan, hatta neredeyse yakınından bile geçmeyen insanımız, dili de kendi dünyalarına göre yorumlayarak kullanıyor. Bunun sonucunda da artık neredeyse konuştuklarında yüklemi, öznesi belli olmayan ve ne anlattığı anlaşılamayan bir dil ortaya çıkıyor.

Dil veya kalem sürçmesi, dalgalılık, gereken itinaı göstermeme, muhtemelen bilgisizlik ve kültürün önemini idrak edememekten kaynaklanan kullanımlar dilin kirlenmesine yol açıyor. Bu durum bir taraftan dil mağandalığını yaratırken diğer taraftan da dil ve kültür bilinçsizliğinin yaygınlaşmasına yol açarak sosyal bir çözülmeyi işaret ediyor.

Kendi kültürümüze ve dilimize saygı duymadığımız, dil bilincine sahip olmadığımız takdirde benliğimiz de büyük yara alacaktır.

Anlaşılmak, mesleğimizde başarı elde etmek, yaratıcı olmak, yaradılışımızdan getirdiğimiz ve sadece kendimize ait olan yeteneklerimizi ülkemizin ve insanlığın hizmetine sunmak istiyorsak işe dilimize ilgi göstermekle başlayabiliriz. Asıl olan düşüncelerin en anlaşılabilir ve etkin biçimde, dilimizin kurallarıyla ve özellikleriyle açıklanabilmesidir. Burada söz konusu olan, bir dilin yetersizliği değil, işlenmeyen bir dilin gelişmemesi, zayıflaması, giderek evde ve sokakta basit bildirişimler için kullanılabilen kısıtlı bir dile dönüşmesidir. Kendi kültürümüze ve dilimize saygı duymadığımız, dil

bilincine sahip olmadığımız takdirde benliğimiz de büyük yara alacaktır. Medeni toplumların eğitilmiş bireylerine, dilini bir kuyumcu hassasiyetiyle işlemek yakıştırır. Kurmaya çalıştığı bir cümleye bir başka dilin beş on sözcüğünü yahut terimini yerleştirmek, bunu yapanın yabancı dil bildiğini göstermez. Böyle bir durum bunun tam aksine söz konusu kişinin kendi dilini layıkıyla kullanabilme açısından beceriksiz olduğunun delilidir.

Düşünmek sanatı, fark etme, seçme, sınıflandırma, karşılaştırma, analiz ve sentez yapma sanatıdır. Bu sanatı öğrenmek isteyenler dilin büyüklüğüne dünyasına girmek ve iyi kullanmakla işe başlayabilirler. Bunu masalı aklımızın bir köşesinde tutarak öncelikle yapılması gereken "Dilimiz kimliğimizdir." bilinciyle hareket etmektir. Dille ilgili yapılması gerekenleri sadece belirli kurumlara yüklemekten kendi üzerimize düşen sorumluluklarımızı yerine getirmeliyiz. Güçlü bir ülke ve

ulus olmak istiyorsak, dilimizi her alanda kullanmalı, kullandırmalı ve geliştirmeliyiz. Unutulmamalıdır ki kişi ana dilinde düşünür, tasarlar, yorumlar, yeni kavramlar üretir. *“Bir milletin bütün zekâsı, bilgisi, hassasiyeti dilinde toplanır. Dil onun varlığıdır, müdafaasıdır, başka millet üzerindeki tesirinin en güçlü silahıdır. Bir millet toprağını kaybedebilir; dilini unutmazsa o toprağa yeniden sahip olabilir. Dilini kaybeden bir millet her şeyini de kaybetmiş, demektir.”* diyen Peyami Safa ne kadar da haklıdır.

Dil demek bir millet için veya en azından Türkler için var olmak demektir. Türkçe için öncelikle yeniden iman tazelememiz şarttır. Her yıl gösterdiği yolda yürümek için yeminler ettiğimiz büyük önder Atatürk'ün *“Millî his ile dil arasındaki bağ çok kuvvetlidir. Dilin millî ve zengin olması millî hissin inkişafında başlıca müessirdir.”* *“Türk dili dillerin en zenginlerindedir. Yeter ki bu dil şuurla işlensin.”* *“Ülkesinin yüksek istiklâlini korumasını bilen Türk milleti, dilini de yabancı dillerin boyunduruğundan kurtarmalıdır.”*³ cümleleriyle ifadesini bulan bilincin yeniden yeşertilmesi gerekmektedir.

Dilin kullanımında gösterilmesi gereken hassasiyet özellikle liselerdeki Türk dili ve edebiyatı öğretimiyle ya da üniversitedeki öğretimle tamamlanacak bir süreçle değil, edebî zevk kazanmış ideal Türk aydınını yetiştirecek bir kültür kurumunun olmasıyla gerçekleşecektir. Milletimizin birliği ve vatanımızın sınırlarının korunması hususlarında ihmali söz konusu ol(a)mayacak Türkçemiz konusunda Yahya Kemal'in şu ifadeleri ne kadar doğrudur:

“Bizi ezelden ebede kadar bir millet hâlinde koruyan, birbirimize bağlayan bu Türkçedir, bu bağ öyle metîn bir bağdır ki vatanın hudutları koptuğu zaman bile kopmaz, hudutlar aşırı yine bizi birbirimize bağlı tutar; Türkçenin çekilmediği yerler vatandır, ancak çekildiği yerler vatanlıktan çıkar, vatanın kendi gövde ve rûhu Türkçedir. Bu bağ milyonlarca Türk'ü birbirinden bugün ayırmıyor, fakat dimağdan dimağa, kalbden kalbe geçmiş bir teldir ki, yarın Türk edebiyâtının âteşin, feyyaz, ceyyid bir devresi açılırsa, millî rûhu, bir elektrik seyyâlesi gibi bütün o dimağlar ve kalblerden geçirilerek, bu dağınık kitleyi yekpâre bir hâlde ayağa kaldırır.” ■

Akarsu, B. (1984), *Wilhelm von Humboldt'da Dil-Kültür Bağlantısı*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
Akçataş, Ahmet (2001), *“İletişim Eksiklikleri ve Dil Kullanımı”*, *Türk Dili*, S. 597, Ankara: TDK Yay.

Aksan, D. (1977), *Her Yönüyle Dil (Ana Çizgileriyle Dilbilim)*, Ankara: TDK Yayınları.

Aksan, D. (1987), *Türkçe'nin Gücü*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Dil demek bir millet için veya en azından Türkler için var olmak demektir. Türkçe için öncelikle yeniden iman tazelememiz şarttır.

- Atsız, Yağmur (2005), *Ömrümün İlk 65 Yılı*, İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları.
- Banarlı, Nihad Sâmî (1997), *Resimli Türk Edebiyatı Târîhi*, İkinci Cilt, İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.
- Barthes, Roland (1986), *Göstergebilim İlkeleri*, çev. Mehmet Rıfat – Sema Rıfat, İstanbul: Sözce Yayınları.
- Çelebi, Asaf Hâlet (2006), *Bütün Şiirleri*, hzl.: Selahattin Özpallabıyıklar, İstanbul: YK Yayınları.
- Gökalp, Ziya (1970), *Türkçülüğün Esasları*, hzl.: Mehmet Kaplan, İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.
- Gray, Jhon (1997), *Reklam Yasakları ve İfade Özgürlüğü*, çev. Ataç Ünlü, Ankara: DLT Yayınları.
- Kayaalp, İsa (1998), *İletişim ve Dil*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Kıran, Zeynel (1996), *Dilbilim Akımları*, Ankara: Onur Yayınları.
- Kısakürek, Necip Fazıl (1969), *Şiirlerim*, İstanbul: Fatih Yayınları.
- Kongar, Emre (2003), *Yozlaşan Medya ve Yozlaşan Türkçe*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Öksüz, Yusuf Ziya (1995), *Türkçenin Sadeleşme Tarihi Genç Kalemler ve Yeni Lisan Hareketi*, Ankara: TDK Yay.
- Prozig, Walter (1995), *Dil Denen Mucize*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Ruthherford P. (2000), *Yeni İkonalar, Televizyonda Reklam Sanatı*, çev. Mustafa K. Gerçeker, İstanbul: YK Yay.
- Segal, E.- İlin, M. (1995), *İnsan Nasıl İnsan Oldu*, çev. Ahmet Zekeriya, İstanbul: Say Yayınları.
- Ülgen, Gülten (2001), *Kavram Geliştirme, Kuramlar ve Uygulamalar*, Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Vygotsky, S.L. (1998), *Dil ve Düşünce*, (Çev. S. Koray), İstanbul: Kuram Yayınları.

¹ Nihad Sâmî Banarlı (1970), *Şiir ve Edebiyat Sohbetleri*, İstanbul: Kûbbealtı Neşriyat.

² prematüre

³ Zeynep Korkmaz (1992), *Atatürk ve Türk Dili: Belgeler*, Ankara: TDK Yayınları.